

CENTRE FOR RESEARCH AND TECHNOLOGY – HELLAS (C.E.R.T.H.)
CHEMICAL PROCESS ENGINEERING RESEARCH INSTITUTE (C.P.E.R.I.)

6th km. Charilaou – Thermi Rd • P.O.Box 361 • 570 01 Thermi, Thessaloniki, Greece • Tel: (+3031) 498.112 • Fax: (+3031) 498.130
Web: <http://www.cperi.certh.gr> • E-mail: cperi@cperi.certh.gr

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ

ΙΤΧΗΔ

2003

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

*Το Ινστιτούτο Τεχνικής των Χημικών Διεργασιών του Εθνικού Κέντρου Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης (ΙΤΧΗΔ/ΕΚΕΤΑ) είναι ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός ιδιωτικού δικαίου με κύρια αποστολή την διεξαγωγή βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας, την ανάπτυξη καινοτόμων τεχνολογιών και προϊόντων και την ανάδειξή του σε ερευνητικό φορέα επιστημονικής και βιομηχανικής αριστείας στις ακόλουθες περιοχές: **προηγμένα υπολογιστικά εργαλεία για σχεδιασμό και βελτιστοποίηση των βιομηχανικών διεργασιών παραγωγής, καταλυτικές διεργασίες, περιβαλλοντικά καύσιμα και υδρογονάνθρακες, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, αξιοποίηση φυσικών πόρων, διεργασίες παραγωγής πολυμερών, τεχνολογίες αισθητήρων, προηγμένα υλικά, τεχνολογίες επεξεργασίας νερού, υγρών και στερεών αποβλήτων καθώς και αέριων εκπομπών, τεχνολογίες μικροσωματιδίων και κόνεων, μηχανική αντιδράσεων αερολυμάτων και άλλων συναφών τεχνολογιών αιχμής (π.χ. νανοτεχνολογίες).***

Το ΙΤΧΗΔ λειτουργεί σ' ένα περιβάλλον (ελληνική πραγματικότητα) που χαρακτηρίζεται από ασάφεια και αβεβαιότητα όσον αφορά τις πραγματικές ανάγκες και τις ερευνητικές προοπτικές της ελληνικής βιομηχανίας. Παράλληλα, το ΙΤΧΗΔ καλείται να λειτουργήσει μέσα στον ευρύτερο Ευρωπαϊκό χώρο που χαρακτηρίζεται από έντονη ανταγωνιστικότητα. Συνεπώς, η μελλοντική πορεία και επιβίωση του ΙΤΧΗΔ θα πρέπει να στηριχθεί στη συνεχή ανάπτυξη νέας τεχνογνωσίας και καινοτόμων προϊόντων και στη διατήρηση της Ευρωπαϊκής θέσης του ως ερευνητικού φορέα επιστημονικής αριστείας, ενώ παράλληλα θα επιδιώκει να προσφέρει τις υπηρεσίες του στον Ελληνικό χώρο. Είναι σημαντικό να τονισθεί ότι η μέχρι τώρα επιτυχημένη πορεία και διεθνής καταξίωση του ΙΤΧΗΔ ως φορέας βιομηχανικής έρευνας θα πρέπει να διασφαλισθεί.

Η παρούσα ετήσια έκθεση περιλαμβάνει 7 κεφάλαια και ένα εκτενές παράρτημα όπου παρουσιάζονται αναλυτικά οι ετήσιες εκθέσεις όλων των εργαστηρίων του ΙΤΧΗΔ για το έτος 2002. Στο πρώτο εισαγωγικό κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην αποστολή του ΙΤΧΗΔ και τα σημαντικότερα επιτεύγματά του. Ακολούθως παρουσιάζεται συνοπτικά το επιστημονικό έργο του Ινστιτούτου για το 2003, η ανάδειξη του ΙΤΧΗΔ σε ερευνητικό φορέα επιστημονικής και βιομηχανικής αριστείας και τέλος οι μελλοντικοί του στόχοι. Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύονται οι επιστημονικές κατευθύνσεις και καθώς και οι μελλοντικές κατευθύνσεις του ΙΤΧΗΔ. Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι κατηγορίες ερευνητικών προγραμμάτων που εκτελέστηκαν στο ΙΤΧΗΔ και τα οικονομικά στοιχεία των προγραμμάτων αυτών για το έτος 2003. Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζεται συνοπτικά το ερευνητικό έργο του ΙΤΧΗΔ για το 2003. Στο πέμπτο κεφάλαιο περιγράφεται η νέα οργανωτική δομή του Ινστιτούτου και παρουσιάζεται αναλυτικός πίνακας του προσωπικού του ΙΤΧΗΔ για το 2003. Στο έκτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα Πανεπιστήμια, τα Ερευνητικά Κέντρα καθώς και οι Ελληνικές και Διεθνείς Βιομηχανίες με τις οποίες το ΙΤΧΗΔ έχει αναπτύξει συνεργασία. Τέλος, στο έβδομο κεφάλαιο αναφέρονται οι δράσεις του ΙΤΧΗΔ στους τομείς της επιμόρφωσης, εκπαίδευσης και εξειδίκευσης.

Η ετήσια έκθεση ερευνητικών αποτελεσμάτων του ΙΤΧΗΔ για το έτος 2003, αποτελεί δείκτη ανάπτυξης του Ινστιτούτου προσδιορίζοντας παράλληλα την μελλοντική του πορεία στον Ελληνικό και Διεθνή Επιστημονικό χώρο.

Καθηγητής Κωνσταντίνος Κυπαρισσιδής

Διευθυντής ΙΤΧΗΔ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	<i>Σελίδα</i>
1. Εισαγωγή	4
2. Επιστημονική Κατεύθυνση του Ινστιτούτου και Αποστολή του	9
3. Αναπτυξιακά Έργα και Προγράμματα του ΙΤΧΗΔ	16
4. Ερευνητικό Έργο του ΙΤΧΗΔ	17
5. Οργάνωση του ΙΤΧΗΔ	18
6. Συνεργασίες με Οργανισμούς και Εταιρείες στον Ελληνικό Χώρο και το Εξωτερικό	21
7. Επιμόρφωση - Εκπαίδευση – Εξειδίκευση	23

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

---

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Το Ινστιτούτο Τεχνικής Χημικών Διεργασιών (ΙΤΧΗΔ) ιδρύθηκε το 1985 στη Θεσσαλονίκη. Από το 1987 έως το Μάρτιο του 2000 αποτελούσε ένα από τα επτά Ερευνητικά Ινστιτούτα του Ιδρύματος Τεχνολογίας και Έρευνας (ΙΤΕ), το οποίο εποπτεύεται από τη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας (ΓΓΕΤ) του Υπουργείου Ανάπτυξης. Από το Μάρτιο του 2000 είναι ιδρυτικό μέλος του επίσης εποπτευόμενου από τη ΓΓΕΤ νεοϊδρυθέντος ερευνητικού κέντρου της Θεσσαλονίκης με την επωνυμία "Εθνικό Κέντρο Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης" (ΕΚΕΤΑ).

1.2 ΑΠΟΣΤΟΛΗ

Το ΙΤΧΗΔ/ΕΚΕΤΑ είναι ένας μη κερδοσκοπικός οργανισμός ιδιωτικού δικαίου με κύρια αποστολή την διεξαγωγή βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας, την ανάπτυξη καινοτόμων τεχνολογιών και προϊόντων και την ανάδειξή του σε ερευνητικό φορέα επιστημονικής και βιομηχανικής αριστείας στις ακόλουθες περιοχές:

- *Εναλλακτικές Μορφές Ενέργειας και Αξιοποίηση Φυσικών Πόρων.*
- *Περιβαλλοντικές Διεργασίες.*
- *Περιβαλλοντικά Καύσιμα και Υδρογονάνθρακες, Καταλυτικές Διεργασίες.*
- *Διεργασίες Παραγωγής Πολυμερών.*
- *Ανάπτυξη Προηγμένων Λογισμικών Εργαλείων.*
- *Σχεδιασμός, Βελτιστοποίηση και Έλεγχος Βιομηχανικών Διεργασιών Παραγωγής.*
- *Διεργασίες και Τεχνολογίες Προηγμένων Υλικών.*
- *Τεχνολογία Σωματιδίων και Αερολυμάτων.*

Για την επίτευξη όλων των παραπάνω στόχων το ΙΤΧΗΔ συμμετέχει ενεργά σε ανταγωνιστικά ερευνητικά προγράμματα χρηματοδοτούμενα από τη ΓΓΕΤ και την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) και υλοποιεί ένα σημαντικό αριθμό βιομηχανικών συμβολαίων με ελληνικές και ευρωπαϊκές βιομηχανίες. Παράλληλα με τις παραπάνω ερευνητικές δραστηριότητες το ΙΤΧΗΔ στοχεύει στην:

- *Ανάπτυξη της κατάλληλης υλικοτεχνικής υποδομής για την υλοποίηση των ερευνητικών και τεχνολογικών του προγραμμάτων.*
- *Ανάπτυξη τεχνογνωσίας και παροχή εξειδικευμένων τεχνολογικών υπηρεσιών σε βιομηχανίες στην Ελλάδα και στο εξωτερικό.*
- *Εκπαίδευση νέων Επιστημόνων και Μηχανικών σε τεχνολογίες αιχμής, σε συνεργασία με το Τμήμα Χημικών Μηχανικών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ).*

1.3 ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ

Υποδομή

Η κτιριακή υποδομή του Τεχνολογικού Πάρκου Θεσσαλονίκης δημιουργήθηκε με χρηματοδότηση της ΕΕ στα πλαίσια του προγράμματος πλαισίου στήριξης της 16ης Γενικής Διεύθυνσης, ως τμήμα του επιχειρησιακού προγράμματος της ΓΓΕΤ για την έρευνα και την τεχνολογία, με φορέα υλοποίησης το ΙΤΧΗΔ. Στην υποδομή αυτή περιλαμβάνονται τα ακόλουθα:

- *Εργαστήρια μικρής και μεγάλης κλίμακας για τις ερευνητικές δραστηριότητες του ΙΤΧΗΔ.*
- *Κτίριο Θερμοκοιτίδας Επιχειρήσεων, στο οποίο φιλοξενούνται σήμερα 11 μικρομεσαίες επιχειρήσεις.*
- *Κτίριο διοίκησης, στο οποίο εκτός από τις διοικητικές υπηρεσίες, στεγάζονται η βιβλιοθήκη και το συνεδριακό κέντρο του συγκροτήματος.*

Η δημιουργία του Τεχνολογικού Πάρκου Θεσσαλονίκης (ΤΠΘ) θεωρείται ένα από τα σημαντικότερα επιτεύγματα του ΙΤΧΗΔ σε εθνικό επίπεδο. Η δαπάνη για την ανέγερση των κτιριακών εγκαταστάσεων του ΤΠΘ έφθασε τα 12 MEURO ενώ με το έργο αυτό δημιουργήθηκαν 120 νέες θέσεις εργασίας. Θα πρέπει να τονιστεί ότι το ΤΠΘ διαδραματίζει πρωτεύοντα ρόλο στη διαμόρφωση του τεχνολογικού δυναμικού της περιφέρειας της Κεντρικής Μακεδονίας και γενικότερα της Βόρειας Ελλάδας.

Μια συνοπτική εικόνα των ερευνητικών δραστηριοτήτων του ΙΤΧΗΔ για τα έτη 2001-2003 φαίνεται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 1.1: Συνοπτική Εικόνα του ΙΤΧΗΔ για τα Έτη 2000 - 2003

	2000	2001	2002	2003
Προσωπικό (πλήρους ή μερικής απασχόλησης)	133	133	131	136
Ετήσιος Προϋπολογισμός MEURO *	7.8	6.8	10.8	7.43
Έσοδα από Ερευνητικά Προγράμματα, MEURO **	1.9	1.7	2.2	1.95
Έσοδα από Υπηρεσίες, MEURO	1.1	1.5	1.5	1.28
Εκτελούμενα Προγράμματα	89	91	93	95
Συνεργασίες με Ελληνικές και Ξένες Εταιρίες	87	87	109	165
Δημοσιεύσεις σε Έγκριτα Περιοδικά με Κριτές	43	43	39	59
Αναφορές στο Δημοσιευμένο Έργο (Citations)	301	346	505	564

Τεχνική Υποδομή

Στα πλαίσια της λειτουργίας του ΙΤΧΗΔ, αναπτύχθηκε σημαντική υλικοτεχνική υποδομή που περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων:

- Σύγχρονο εργαστηριακό εξοπλισμό για το λεπτομερή φυσικό, χημικό και μορφολογικό χαρακτηρισμό ανόργανων υλικών, καταλυτών, πολυμερών, μεμβρανών και μοριακών κόσκινων.
- Πιλοτικές μονάδες και μικρής κλίμακας πειραματικές διατάξεις για την αξιολόγηση καταλυτών που χρησιμοποιούνται σε διεργασίες διύλισης καθώς και σε άλλες διεργασίες της πετροχημικής βιομηχανίας.
- Αυτοματοποιημένες πιλοτικές μονάδες παραγωγής πολυμερών.
- Κελί δοκιμών κινητήρων εσωτερικής καύσης εξοπλισμένο με σύγχρονα συστήματα μέτρησης και επεξεργασίας καυσαερίων.
- Σύστημα ελέγχου αέριων εκπομπών και συστήματα ελέγχου και απομάκρυνσης σωματιδίων και άλλων ρυπαντών που προέρχονται από σταθερές και κινητές πηγές αέριας ρύπανσης.
- Αντιδραστήρες σύνθεσης νανοσωματιδίων και επικαλύψεων με διεργασίες αερολυμάτων.
- Εξοπλισμό μέτρησης σωματιδίων και κόνεων με *in-situ* οπτικές, αεροδυναμικές και ηλεκτροκινητικές τεχνικές από 3 nm έως 1000 μm.
- Πιλοτικές εγκαταστάσεις μεμβρανών για το διαχωρισμό αερίων, αντίστροφη ώσμωση, υπερδιήθηση, επεξεργασία υγρών αποβλήτων.
- Πιλοτικές μονάδες ενεργειακής αναβάθμισης στερεών καυσίμων και παραγωγής-εφαρμογών μοριακών κόσκινων και ινών άνθρακα.
- Αυτοματοποιημένες πιλοτικές μονάδες για μελέτη διεργασιών με μεμβράνες (MF, UF, NF, RO).
- Ειδικά εξοπλισμένες πειραματικές διατάξεις για μελέτες πολυφασικής ροής σε συσκευές (*racked beds*, εναλλάκτες θερμότητας) και αγωγούς.

1.4 ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΕΡΓΟ

Η ποιότητα του επιστημονικού έργου που επιτελείται από τους ερευνητές του ΙΤΧΗΔ τεκμηριώνεται από τις 263 δημοσιεύσεις σε έγκριτα περιοδικά με κριτές και τις 2805 αναφορές σε αυτές στις επιστημονικές περιοχές: Κατάλυση και Καταλυτικές Διεργασίες, Συστήματα Κολλοειδών και Πολυφασικών Ροών, Μηχανική Αντιδράσεων Πολυμερισμού και ανάπτυξη συστημάτων με έμφαση στον καθαρισμό του νερού και για έλεγχο αερίων και σωματιδιακών εκπομπών από κινητές και ακίνητες πηγές.

Τεχνολογικό Έργο

Η **τεχνογνωσία** που έχει ήδη αναπτυχθεί από το ΙΤΧΗΔ και εφαρμόζεται από 15 ελληνικές και ξένες εταιρίες, περιλαμβάνει: Λογισμικό για το σχεδιασμό, βελτιστοποίηση και έλεγχο των διαδικασιών παραγωγής πολυμερών, πρωτόκολλα αξιολόγησης καταλυτών χημικών και πετροχημικών διεργασιών, τεχνολογία για την παραγωγή καθαρότερων καυσίμων, φιλικών προς το περιβάλλον, έλεγχος αέριων εκπομπών και συστήματα ελέγχου και απομάκρυνσης

σωματιδίων και άλλων ρυπαντών που προέρχονται από σταθερές και κινητές πηγές αέριας ρύπανσης.

Η επιτυχία της μέχρι σήμερα πορείας του ΙΤΧΗΔ, καταφαίνεται από τη συμμετοχή του, στην περίοδο 1985-2003, σε 134 προγράμματα, συνολικού προϋπολογισμού 35 MEURO που χρηματοδοτήθηκαν από ανταγωνιστικά προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της ΓΓΕΤ. Επιπλέον η Ε.Ε. και η ΓΓΕΤ στήριξαν τη δημιουργία υποδομής, συνολικού προϋπολογισμού 12 MEURO.

1.5 ΑΡΙΣΤΕΙΑ

Για τη συμβολή του στον τομέα της τεχνολογικής έρευνας και ειδικότερα στη σύνδεση με βιομηχανικούς χρήστες, το ΙΤΧΗΔ έχει αναδειχθεί από διεθνή επιτροπή κριτών ως ερευνητικός φορέας επιστημονικής και βιομηχανικής αριστείας **(10/10)**. Η πρόσφατη βράβευση του ΙΤΧΗΔ από διεθνή επιτροπή κριτών, η οποία πραγματοποιήθηκε υπό την αιγίδα της ΓΓΕΤ, με βαθμό άριστα και χρηματοδότηση 500,000 ευρώ έρχεται να επιβεβαιώσει την αναγνώριση του ως μόνιμου και αξιόπιστου πλέον συνεργάτη επιχειρήσεων όπως τα Ελληνικά Πετρέλαια, τη BP, τη Borealis, τη Solvay αλλά και άλλες πολυεθνικές, ο οποίος μπορεί να προσφέρει τεχνολογικές υπηρεσίες με ανταγωνιστικό κόστος και με αξιοζήλευτη ταχύτητα.

Στον Πίνακα 1 δίνεται μια συνοπτική εικόνα των οικονομικών και επιστημονικών αποτελεσμάτων του ΙΤΧΗΔ στην περίοδο 2001-2003. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι το 2003 ο ετήσιος μέσος όρος (ΜΟ) εισροών σε Ευρώ ανά ερευνητή ανήλθε σε 226.456 €, ο δε μέσος όρος των δημοσιεύσεων και ετεροαναφορών ανά ερευνητή ήταν 2,68 και 25,64, αντίστοιχα.

Πίνακας 1.1: Κριτήρια Αριστείας του ΙΤΧΗΔ για το 2001-2003

	2001		2002		2003	
Οικονομικά Κριτήρια Αριστείας	Εισροές €	ΜΟ ανά ερευνητή	Εισροές €	ΜΟ ανά ερευνητή	Εισροές €	ΜΟ ανά ερευνητή
Ερευνητικά Ανταγωνιστικά ΕΕ	1.731.151	78.689	2.212.711	105.367	2.434.116	110.642
Διαρθρωτικά/Ανταγωνιστικά ΓΓΕΤ	183.453	8.339	113.803	5.419	1.273.711	57.896
Παροχής Υπηρεσιών	1.519.819	69.083	1.470.169	70.008	1.274.199	57.918
ΣΥΝΟΛΟ	3.434.423	156.110	3.796.684	180.794	4.982.025	226.456

Πίνακας 1.2: Κριτήρια Αριστείας του ΙΤΧΗΔ για το 2001-2003

	2001		2002		2003	
Επιστημονικά Κριτήρια Αριστείας	Δημοσιεύσεις	ΜΟ ανά ερευνητή	Δημοσιεύσεις	ΜΟ ανά ερευνητή	Δημοσιεύσεις	ΜΟ ανά ερευνητή
Δημοσιεύσεις σε Διεθνή Περιοδικά	43	1,95	39	1,86	59	2,68
Επίσημα πρακτικά διεθνών συνεδρίων	46	2,09	28	1,33	43	1,95
Ετεροαναφορές (Citations)	346	15,73	505	24,05	564	25,64

1.6 ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

Συνοπτικά, οι μελλοντικοί ακαδημαϊκοί, τεχνολογικοί και διοικητικοί στόχοι του ΙΤΧΗΔ για την περίοδο 2001-2006 θα είναι οι ακόλουθοι:

- *Να ενδυναμώσει και να προωθήσει τη βιομηχανική καινοτομία, διεξάγοντας βασική και εφαρμοσμένη έρευνα στις περιοχές :(i) προηγμένα συστήματα παραγωγής για πετροχημικές διεργασίες, (ii) ενεργειακές και περιβαλλοντικές τεχνολογίες, (iii) τεχνολογίες προηγμένων υλικών.*
- *Να διατηρήσει τη φήμη του ως κέντρο αριστείας σε διεθνή κλίμακα και να διασφαλίσει τον ηγετικό του ρόλο στο πεδίο της εφαρμοσμένης χημικής μηχανικής και της μηχανικής υλικών.*
- *Να συνεχίσει την αξιοσημείωτη επιτυχία του στην παροχή υπηρεσιών και στην προώθηση καινοτόμων προϊόντων στη διεθνή αγορά.*
- *Να βελτιώσει την ακαδημαϊκή του αριστεία όσον αφορά στις δημοσιεύσεις σε περιοδικά και στον αριθμό αναφορών ανά ερευνητή, κατά περίπου 30% σε σχέση με την παρούσα κατάσταση.*
- *Να επεκτείνει τις ερευνητικές του δραστηριότητες στην περιοχή των προηγμένων υλικών και των νανοτεχνολογιών, προσελκύοντας νέους επιστήμονες και εγκαθιστώντας υψηλής ποιότητας αναλυτικές εργαστηριακές υποδομές.*
- *Να ιδρύσει μια νέα ερευνητική ομάδα στην περιοχή των προηγμένων υπολογιστικών μεθόδων στην οποία θα περιλαμβάνονται η “Μοριακή Δυναμική” και η “Υπολογιστική Δυναμική Ρευστών”.*
- *Να συμμετέχει ενεργά σε Ευρωπαϊκά και Εθνικά ανταγωνιστικά ερευνητικά προγράμματα. Προβλεπόμενος αριθμός προγραμμάτων για την περίοδο 2001-2006 : 50-60 Ευρωπαϊκά προγράμματα E&T και 10-20 προγράμματα E&T από τη ΓΓΕΤ. Ο συνολικός προβλεπόμενος προϋπολογισμός θα είναι 5,000 KEURO/έτος.*
- *Να παρέχει τεχνολογική υποστήριξη / υπηρεσίες στη βιομηχανία και σε άλλους οργανισμούς. Ο συνολικός προβλεπόμενος προϋπολογισμός για την περίοδο 2001-2006 θα είναι 1,250 KEURO / έτος.*
- *Να συμμετέχει ενεργά σε Ευρωπαϊκά και Εθνικά ερευνητικά δίκτυα, κέντρα αριστείας και εικονικά ινστιτούτα (Virtual Institutes).*
- *Να ξεκινήσει την λειτουργία τριών νέων εταιρειών spin-off, στις περιοχές “Μηχανική Λογισμικού”, “Αξιολόγηση Καταλυτών Διυλιστηρίων και Πετροχημικών” και “Μεγάλης Κλίμακας Παραγωγή Σχεδιασμένων Νανοσωματιδίων για Προηγμένες Εφαρμογές (καταλυτικές επιστρώσεις, χημειομηχανική στίλβωση, αισθητήρες)”.*

---

2. ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΤΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΟΥ

Γενική περιγραφή των δραστηριοτήτων και των επιστημονικών επιλογών που έχουν γίνει, της στρατηγικής του Ινστιτούτου και της συμβατότητας με την αποστολή του

Η ανάπτυξη του ΙΤΧΗΔ γίνεται στις παρακάτω κατευθύνσεις:

- *Περιβαλλοντικά Καύσιμα και Υδρογονάνθρακες, Καταλυτικές Διεργασίες.*
- *Διεργασίες Παραγωγής Πολυμερών.*
- *Ανάπτυξη Προηγμένων Λογισμικών Εργαλείων.*
- *Σχεδιασμός, Βελτιστοποίηση και Έλεγχος Βιομηχανικών Διεργασιών Παραγωγής.*
- *Εναλλακτικές Μορφές Ενέργειας και Αξιοποίηση Φυσικών Πόρων.*
- *Περιβαλλοντικές Διεργασίες.*
- *Διεργασίες και Τεχνολογίες Προηγμένων Υλικών.*
- *Τεχνολογίες Σωματιδίων και Αερολυμάτων.*

I. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΚΑΥΣΙΜΑ ΚΑΙ ΥΔΡΟΓΟΝΑΝΘΡΑΚΕΣ

Το Εργαστήριο Περιβαλλοντικών Καυσίμων και Υδρογονανθράκων (ΕΠΚΥ) είναι ένα από τα εργαστήρια του ΕΙΤΧΗΔ και προσφέρει εκτός από εφαρμοσμένη και τεχνολογική έρευνα, ερευνητικές και τεχνολογικές υπηρεσίες σε εταιρείες ανάπτυξης καταλυτών και σε πετρελαϊκές βιομηχανίες. Οι τομείς δραστηριότητας του εργαστηρίου σχετίζονται με τις διεργασίες των υδρογονανθράκων/καυσίμων και ιδιαίτερα την καταλυτική πυρόλυση (FCC) την υδρογονοαποθείωση (HDS), την αλκυλίωση, την εκλεκτική οξείδωση των ελαφρών παραφινών, την μετατροπή του φυσικού αερίου σε χημικά προϊόντα καθώς και με την παραγωγή βιοκαυσίμων. Επιπλέον το εργαστήριο ασχολείται με τη ρύπανση του περιβάλλοντος από τις διεργασίες αυτές καθώς και με την παραγωγή φιλικών προς το περιβάλλον καυσίμων (βιοκαύσιμα, υδρογόνο).

Το ΕΠΚΥ έχει συμμετάσχει από την ίδρυσή του (1985) μέχρι σήμερα σε περίπου 60 ανταγωνιστικά ευρωπαϊκά και ελληνικά προγράμματα και έχει συνεργαστεί με περισσότερες από 50 επιχειρήσεις και ερευνητικούς οργανισμούς. Επί πλέον από το 1986 μέχρι σήμερα έχει αναπτύξει μία γόνιμη συνεργασία με τα Ελληνικά Διυλιστήρια Ασπροπύργου (Ελληνικά Πετρέλαια) στον τομέα αξιολόγησης καταλυτών καταλυτικής πυρόλυσης. Σταθερές και μόνιμες συνεργασίες έχουν αναπτυχθεί εκτός από άλλες ελληνικές επιχειρήσεις (Motor Oil) και με τις ισχυρότερες διεθνείς εταιρείες ανάπτυξης καταλυτών και πετρελαϊκών βιομηχανιών (Akzo Nobel, W.R. Grace, BP/Amoco).

Η τεχνογνωσία που έχει αναπτυχθεί στο ΕΠΚΥ περιλαμβάνει:

- *Μεθοδολογία σχεδιασμού αντιδραστήρων ρευστοστερεών κλινών.*

- Σχεδιασμό, κατασκευή και λειτουργία πιλοτικών εγκαταστάσεων για διεργασίες όπως η καταλυτική πυρόλυση, η υδρογονοαποθείωση, η αλκυλίωση και η παραγωγή αερίου σύνθεσης από φυσικό αέριο.
- Ανάπτυξη μεθοδολογίας για αξιολόγηση καταλυτών καταλυτικής πυρόλυσης.
- Ανάπτυξη λογισμικού για υπολογισμό της σύστασης της βενζίνης από τη μονάδα καταλυτικής πυρόλυσης ενός διυλιστηρίου.
- Οργάνωση εργαστηρίου και μεθοδολογιών για ποιοτικό έλεγχο καυσίμων.

II. ΜΗΧΑΝΙΚΗ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΩΝ ΠΟΛΥΜΕΡΩΝ

Το Εργαστήριο Μηχανικής Αντιδράσεων Πολυμερών (ΕΜΑΠ), ξεκίνησε τη λειτουργία του το 1985 στο Τμήμα Χημικών Μηχανικών του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου της Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ) και από το 1994 έχει αναπτύξει σημαντική δραστηριότητα και στις εγκαταστάσεις του ΙΤΧΗΔ στη Θέρμη Θεσσαλονίκης.

Αναμφίβολα, η ανάπτυξη υπολογιστικών εργαλείων σχεδιασμού, βελτιστοποίησης και ρύθμισης των χημικών και φυσικών διεργασιών με τη βοήθεια ηλεκτρονικού υπολογιστή (CAD tools) έχει προχωρήσει σημαντικά τα τελευταία χρόνια. Το λογισμικό CAD που αναπτύσσεται στο ΕΜΑΠ, παρέχει στο χρήστη τη δυνατότητα σχεδιασμού μιας μεγάλης κατηγορίας αντιδραστήρων πολυμερισμού. Συγκεκριμένα, ο χρήστης έχει τη δυνατότητα επιλογής διαφόρων μηχανισμών πολυμερισμού (π.χ. ελευθέρων ριζών, ιοντικού), τεχνικών πολυμερισμού (π.χ., πολυμερισμός διαλύματος, αιωρήματος και γαλακτώματος) και τύπων αντιδραστήρων (π.χ. αυλωτός ή συνεχούς ανάδευσης). Επιπλέον, με την ενσωμάτωση εργαλείων εκτίμησης κινητικών και φυσικών παραμέτρων της διεργασίας από πειραματικές μετρήσεις, είναι δυνατή η βελτιστοποίηση της λειτουργίας της διεργασίας σε πραγματικό χρόνο. Ο αυστηρός έλεγχος και προσδιορισμός των μοριακών και μορφολογικών ιδιοτήτων των πολυμερών κατά τη διάρκεια της παραγωγής τους είναι πρωταρχικής σημασίας, αφού οι μοριακές και μορφολογικές ιδιότητες των πολυμερών συνδέονται άμεσα με τις φυσικές και μηχανικές ιδιότητές τους και με την τελική εφαρμογή των πολυμερών. Η αυτοματοποιημένη λειτουργία των αντιδραστήρων πολυμερισμού και η ανάπτυξη σε σειρά (on-line) αναλυτικών τεχνικών μέτρησης των μοριακών και μορφολογικών ιδιοτήτων των πολυμερών αποτελούν δύο σημαντικές δραστηριότητες του ΕΜΑΠ. Στο ΕΜΑΠ σήμερα λειτουργούν τέσσερις πλήρως αυτοματοποιημένοι αντιδραστήρες κατάλληλοι για την κινητική μελέτη και την παραγωγή πολυμερών.

Τέλος, μία από τις νέες δραστηριότητες του ΕΜΑΠ αναφέρεται στην ανάπτυξη νέων μεθόδων περιορισμού-μικροεγκλεισμού φαρμάκων, ενζύμων και άλλων ενεργών ουσιών. Η μελέτη των μηχανισμών ελεγχόμενης απόδοσης των εγκλεισμένων ουσιών πραγματοποιείται πειραματικά και θεωρητικά.

Συνοψίζοντας, οι ερευνητικές δραστηριότητες του ΕΜΑΠ καλύπτουν τις ακόλουθες γνωστικές περιοχές:

- Ανάπτυξη λογισμικών εργαλείων CAD για το σχεδιασμό, τη βελτιστοποίηση και τη ρύθμιση των διεργασιών πολυμερισμού.
- Θεωρητική και πειραματική μελέτη διεργασιών παραγωγής πολυμερών.
- Χαρακτηρισμός μοριακών, φυσικών και μορφολογικών ιδιοτήτων πολυμερικών υλικών.

- *Θεωρητική και πειραματική μελέτη των τεχνικών μακρο- και μικροεγκλεισμού.*

Το ΕΜΑΠ έχει αναπτύξει σημαντική υλικοτεχνική υποδομή στα πλαίσια της εκπόνησης σειράς ερευνητικών έργων. Το έμπειρο και άριστα εκπαιδευμένο προσωπικό καθώς και η υπάρχουσα υποδομή του ΕΜΑΠ μπορούν να χρησιμοποιηθούν αφενός για τη διεκπεραίωση ανταγωνιστικών ερευνητικών προγραμμάτων και αφετέρου για την προσφορά τεχνολογικής υποστήριξης σε ελληνικές και ευρωπαϊκές βιομηχανίες παραγωγής και επεξεργασίας πολυμερών.

III. ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗ ΚΑΙ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Το Εργαστήριο Φυσικών Πόρων και Εναλλακτικών Μορφών Ενέργειας (ΕΦΕΜ) προέρχεται από μία από τις ερευνητικές ομάδες στις οποίες στηρίχθηκε η δημιουργία και η ανάπτυξη του ΙΤΧΗΔ. Έχει κεντρικό στόχο τη διεξαγωγή εφαρμοσμένης έρευνας σε συνεργασία με την Ελληνική και Ευρωπαϊκή βιομηχανία καθώς και με ερευνητικούς οργανισμούς διεθνώς. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην υποβοήθηση της ανάπτυξης της Ελληνικής οικονομίας άμεσα, με την παροχή ειδικών τεχνικών υπηρεσιών στη βιομηχανία και έμμεσα με την ανάπτυξη εμπειρογνομosύνης και μεταφορά τεχνογνωσίας (διαμέσου συνεργασίας και εκπόνησης κοινοτικών προγραμμάτων με ευρωπαϊκές βιομηχανίες και ερευνητικά κέντρα), με την εκπαίδευση και απασχόληση τεχνικών επιστημόνων υψηλού επιπέδου και με τη δημιουργία ειδικής εργαστηριακής υποδομής.

ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

- *Ανάπτυξη προηγμένων διεργασιών μεμβρανών (MF, UF, NF, RO) για επεξεργασία νερού και φυσικούς διαχωρισμούς.*
- *Διεργασίες καταβύθισης (precipitation) στερεών για ανάπτυξη/παρασκευή ανόργανων στιβάδων και ειδικών νανο- και μικροσωματιδίων*
- *Διεργασίες πολυφασικών συστημάτων*
Μελέτη πολυφασικών ροών σε αγωγούς και συσκευές διεργασιών.

ΚΥΡΙΟΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

- *Διαχείριση, εξοικονόμηση, βελτίωση ποιότητας νερού (αφαλάτωση, επεξεργασία πόσιμου νερού, αστικών και βιομηχανικών αποβλήτων)*
- *Αξιοποίηση γεωθερμικών ρευστών και ηλιακής ενέργειας.*
- *Εξοικονόμηση ενέργειας, ανάπτυξη μεθόδων ανάσχεσης επικαθίσεων σε εναλλάκτες θερμότητας και άλλες συσκευές.*
- *Βελτίωση/εντατικοποίηση φυσικοχημικών διεργασιών σε πολυφασικά συστήματα (κλίνες με πληρωτικό υλικό, συμπυκνωτές/εναλλάκτες θερμότητας, διεργασίες συσσωμάτωσης και διασποράς)*

IV. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΕΣ ΔΙΕΡΓΑΣΙΕΣ

Στο Εργαστήριο Περιβαλλοντικών και Ενεργειακών Διεργασιών (ΕΠΕΔ) έχει δοθεί ιδιαίτερη έμφαση σε νέες τεχνολογίες πυρόλυσης, εξαερίωσης, καύσης και συνδυασμένων κύκλων ενέργειας με αυξημένους βαθμούς απόδοσης και μειωμένες περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Το προσωπικό του εργαστηρίου έχει αναπτύξει τεχνογνωσία στην συνδυασμένη καύση και εξαερίωση λιγνίτη, βιομάζας και αποβλήτων στην κατεύθυνση υποκατάστασης των ορυκτών καυσίμων, την βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και τον περιορισμό των εκπομπών

αερίων θερμοκηπίου, αερίων τοξικών ρύπων και βαρέων μετάλλων. Έχει, επίσης, αναπτύξει τεχνογνωσία στην επεξεργασία υδάτων και βιομηχανικών αποβλήτων, με έμφαση στην εφαρμογή ειδικών ενεργών ανθράκων και στην χρήση φίλτρων απευθείας διήθησης, την αφαλάτωση θαλασσινού και υφάλμυρου νερού με αντίστροφη ώσμωση, το διαχωρισμό μεγαλομορίων με υπερδιήθηση, την επίπλευση κολλοειδών (DAF), τη βιοαποδόμηση βεβαρημένων αποβλήτων σε πύργους υψηλής φόρτισης, τη συνεπεξεργασία βιομηχανικών-αστικών αποβλήτων και το συνεχή έλεγχο τοξικότητας αποβλήτων και επιφανειακών νερών. Το Εργαστήριο έχει εκτενή εμπειρία στην διαχείριση στερεών αστικών και βιομηχανικών αποβλήτων με έμφαση την ενεργειακή αξιοποίηση τους και την ασφαλή διάθεση των υπολειμμάτων. Το ΕΠΕΔ έχει αναπτύξει στενή συνεργασία με τη ΔΕΗ, το Κέντρο Τεχνολογίας Στερεών Καυσίμων, ελληνικές και ξένες εταιρίες, φορείς, ερευνητικά κέντρα και πανεπιστημιακά εργαστήρια της Ευρώπης και της Ν. Αμερικής. Με τη συμμετοχή του σε ανταγωνιστικά προγράμματα της Ε.Ε. και ΓΓΕΤ, το Εργαστήριο έχει αποκτήσει σημαντική υποδομή και τεχνογνωσία σε θέματα επεξεργασίας και αξιοποίησης στερεών καυσίμων, βιομάζας και αποβλήτων.

Η κυριότερη τεχνογνωσία που έχει αναπτυχθεί στο ΕΠΕΔ περιλαμβάνει:

- Σχεδιασμό, εκτέλεση και αξιολόγηση έργων ηλεκτροπαραγωγής, τηλεθέρμανσης και συμπαραγωγής
- Σχεδιασμό, εκτέλεση, παρακολούθηση και αξιολόγηση έργων διαχείρισης στερεών αστικών και βιομηχανικών αποβλήτων
- Σχεδιασμό, εκτέλεση και αξιολόγηση περιβαλλοντικών ελέγχων ποιότητας σε βιομηχανίες, βιοτεχνίες, τοπική αυτοδιοίκηση
- Εφαρμογή πρότυπων μεθόδων δειγματοληψίας και ανάλυσης για νερά (πόσιμα, βιομηχανικά), βαρέα μέταλλα, υδρογονάνθρακες και διοξίνες-φουράνια
- Λογισμικό και τεχνογνωσία για μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων, επιθεώρηση (audit) και έλεγχο λειτουργίας εγκαταστάσεων υγρών αποβλήτων και εφαρμογή συστημάτων ISO 14 000 και EMAS
- Σχεδιασμό, έλεγχο και βελτιστοποίηση της λειτουργίας μονάδων επεξεργασίας νερού και αποβλήτων

V. ΗΛΕΚΤΡΟΧΗΜΙΚΕΣ ΔΙΕΡΓΑΣΙΕΣ

Η ερευνητική ομάδα των Ηλεκτροχημικών Διεργασιών ανήκει στο Εργαστήριο Περιβαλλοντικών και Ενεργειακών Διεργασιών με Διευθυντή τον Καθ. κ. Σακελλαρόπουλο. Είναι ένα από τα εργαστήρια του ΙΤΧΗΔ και έχει ως στόχο τη διεξαγωγή κυρίως βασικής, αλλά και εφαρμοσμένης έρευνας σε συνεργασία με άλλα ερευνητικά κέντρα και χημικές βιομηχανίες του και της Ε.Ε. Κύριο αντικείμενο της ερευνητικής ομάδας αποτελούν οι ηλεκτροχημικές διεργασίες υψηλών θερμοκρασιών (ηλεκτροχημική ενίσχυση, ανιχνευτές αερίων, κελία καυσίμου στερεών ηλεκτρολυτών, χημική συμπαραγωγή) και η χρήση στερεών ηλεκτρολυτών τόσο για τη μελέτη όσο και την αλλαγή του ρυθμού ή της εκλεκτικότητας καταλυτικών αντιδράσεων.

Η ερευνητική δραστηριότητα του εργαστηρίου συνίσταται στη μελέτη καταλυτικών και ηλεκτροκαταλυτικών αντιδράσεων με σκοπό τη διαλεύκανση του μηχανισμού τους, την αύξηση της απόδοσης και της εκλεκτικότητάς τους σε τελικά προϊόντα καθώς και στη χημική συμπαραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και χημικών προϊόντων αν μπορεί να διακριθεί σε δύο βασικές κατηγορίες. Στην πρώτη κατηγορία η δραστηριότητα τα τελευταία χρόνια

επικεντρώθηκε στην αξιοποίηση του φυσικού αερίου μέσω αναβάθμισης του κυριότερου συστατικού τους, δηλαδή του μεθανίου. Συγκεκριμένα, μελετήθηκε η μετατροπή του μεθανίου σε προϊόντα διμερισμού (αιθάνιο, αιθυλένιο), η μετατροπή του σε αέριο σύνθεσης (μονοξείδιο του άνθρακα και υδρογόνο) καθώς και η πλήρης καταλυτική καύση του σε κελλία καυσίμου για την εξ' ολοκλήρου μετατροπή της χημικής ενέργειας σε ηλεκτρική.

Στη δεύτερη κατηγορία που αφορά στη διεξαγωγή αντιδράσεων υδρογόνωσης σε κελλία αγωγών πρωτονίων, η δραστηριότητα του εργαστηρίου επικεντρώθηκε στην παραγωγή βασικών χημικών προϊόντων, όπως αμμωνία και μεθανόλη, από την απευθείας υδρογόνωση του αζώτου ή του διοξειδίου του άνθρακα, σε ατμοσφαιρική πίεση και την επίτευξη μετατροπών που να ξεπερνούν αυτές που μπορούν μέχρι σήμερα να επιτευχθούν βιομηχανικά. Στον τομέα αυτό τα αποτελέσματα ήταν ιδιαίτερα ενθαρρυντικά, με συνέπεια ήδη να εκπονείται ερευνητικό πρόγραμμα με τη συμμετοχή της Βιομηχανίας Φωσφορικών Λιπασμάτων για τις δυνατότητες βιομηχανικής προώθησης της νέας τεχνικής.

VII. ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ ΣΩΜΑΤΙΔΙΩΝ ΚΑΙ ΑΕΡΟΛΥΜΑΤΩΝ

Η επίλυση πολλών προβλημάτων στους τομείς του περιβάλλοντος, της υγείας, της ενέργειας, των υλικών & των βιομηχανικών διεργασιών, βασίζεται στην κατανόηση και εκμετάλλευση της Επιστήμης των Σωματιδίων & Κόνεων και των Αιωρημάτων τους σε διάφορα ρευστά μέσα. Αναγνωρίζοντας τις ευκαιρίες που προσφέρονται από αυτό το ευρύ πεδίο εφαρμογών ιδρύθηκε το Εργαστήριο Τεχνολογίας Σωματιδίων και Αερολυμάτων (ΕΤΕΣΑ) του ΙΤΧΗΔ, με πρωτοβουλία ερευνητών με μακρόχρονη εμπειρία στο αντικείμενο. Από το 1996 το ΕΤΕΣΑ έθεσε ως στόχο την διεξαγωγή βασικής & εφαρμοσμένης έρευνας και την ανάπτυξη τεχνολογικών προϊόντων σε εξειδικευμένες περιοχές ('niches') και σήμερα διεξάγει έρευνα υψηλού επιπέδου και προσφέρει υπηρεσίες στη βιομηχανία στους ακόλουθους τομείς:

- *Επιστήμη και τεχνολογία σωματιδίων (μεταφορά αερολυμάτων, επικαθίσεις σωματιδίων, κοκκώδη και πορώδη υλικά, διήθηση)*
- *Περιβαλλοντικές και ενεργειακές διεργασίες (εκπομπές καυσαερίων και ατμοσφαιρική ρύπανση, fouling διεργασίες υψηλών θερμοκρασιών)*
- *Cluster growth phenomena (fractal structures, εξέλιξη μικροδομής)*

Ερευνητικά προγράμματα χρηματοδοτούμενα εν μέρει από την Ευρωπαϊκή Ένωση, το NATO και τη βιομηχανία εστιάζονται σε:

1. *Τεχνολογίες αναγέννησης φίλτρων αιθάλης diesel σε χαμηλές θερμοκρασίες μέσω καταλυτικών επικαλύψεων και τεχνικών θερμικής ανάκτησης*
2. *Συστήματα κεραμικών φίλτρων και μεμβρανών για καθαρισμό θερμών απαερίων*
3. *Υπολογιστική προσομοίωση φαινομένων fouling και slagging σε εγκαταστάσεις καύσης*
4. *Συστήματα ψεκασμού αναγωγικών ουσιών για απομάκρυνση οξειδίων του αζώτου από καυσαέρια (DeNOx)*
5. *Υπολογιστική προσομοίωση διεργασιών επικαθίσεων (particle and granular dynamics, cellular automata)*
6. *Αισθητήρες για μέτρηση σωματιδίων σε καυσαέρια σε πραγματικό χρόνο*

VIII. ΔΙΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΠΡΟΗΓΜΕΝΩΝ ΥΛΙΚΩΝ.

Ξεπερνώντας με αξιόλογη επιτυχία τη φάση της σύστασης και της οργάνωσης μετά την ίδρυσή του περί τα μέσα του 2001, το εργαστήριο ανόργανων υλικών έχει εισέλθει πλέον στη φάση της ανάπτυξης και της δυναμικής διεκδίκησης μεριδίου στον επιστημονικό του χώρο.

Το επιστημονικό αντικείμενο του εργαστηρίου είναι αυτό των κεραμικών υλικών (οξειδία των μετάλλων). Τα επί μέρους προγράμματα αφορούν τη μελέτη και ανάπτυξη νέων λειτουργικών κεραμικών, δομικών (structural) κεραμικών καθώς και θεωρητικής φύσεως δραστηριότητες μαθηματικής προσομοίωσης της μικροδομής στερεών υλικών.

Η κοινή βάση ενοποίησης και ενιαίας αντιμετώπισης των ερευνητικών δραστηριοτήτων του εργαστηρίου είναι η **νανοτεχνολογία**. Στα θέματα δομικών κεραμικών όπως είναι οι κεραμικές μεμβράνες, αυτή εμφανίζεται με τη μορφή ελέγχου των πόρων διαστάσεων 1-3 νανομέτρων μέσω ελέγχου της χημείας σύνθεσης αλλά και των φυσικών διεργασιών μεταφοράς μάζας που λαμβάνουν χώρα μέσα από αυτούς. Στα θέματα λειτουργικών κεραμικών όπως είναι τα ηλεκτρονικά κεραμικά η νανοτεχνολογία αποτελεί το εργαλείο κατανόησης των φαινομένων στα όρια των κόκκων πολυκρυσταλλικών υλικών και ταυτόχρονα τη βάση ανάπτυξης νέων βελτιωμένων υλικών.

Το εργαστήριο διαθέτει πλέον αξιόλογη υλικοτεχνική υποδομή σε χημική σύνθεση και τεχνολογία κατεργασίας κόνεως-χημικό, κρυσταλλικό, μορφολογικό χαρακτηρισμό-τελική εφαρμογή υλικού προϊόντος, που του επιτρέπει να μπορεί να αντιμετωπίζει αποτελεσματικά τις ερευνητικές του υποχρεώσεις σε όλο το φάσμα της χημείας και των διεργασιών σύνθεσης, του χαρακτηρισμού και των διεργασιών εφαρμογής.

IX. ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

Οι ερευνητικές δραστηριότητες του ΙΤΧΗΔ στην πενταετία (2001-2006) θα εστιαστούν στις παρακάτω περιοχές:

ΠΡΟΗΓΜΕΝΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΕΤΡΟΧΗΜΙΚΩΝ ΔΙΕΡΓΑΣΙΩΝ

- *Ανάπτυξη προηγμένου λογισμικού για διεργασίες παραγωγής πολυμερών.*
- *Διεργασίες παραγωγής πολυμερών σε υπερκρίσιμους διαλύτες.*
- *Ανάπτυξη αισθητήρων για διεργασίες παραγωγής πολυμερών.*
- *Πρόρρηση των σχέσεων δομής-ιδιοτήτων πολυμερών με υπολογιστικές μεθόδους.*
- *Ανάπτυξη τεχνολογίας παραγωγής περιβαλλοντικών καυσίμων.*
- *Μαθηματική προσομοίωση και βελτιστοποίηση καταλυτικών διεργασιών.*
- *Παραγωγή ελαφρών υδρογονανθράκων υψηλής προστιθέμενης αξίας.*
- *Υπολογιστική προσομοίωση φυσικών και χημικών διεργασιών.*
- *Ανάπτυξη λογισμικού για την προσομοίωση διεργασιών καύσης και εξαερίωσης στερεών καυσίμων.*
- *Διεργασίες αντιρύπανσης απαερίων (DeNOx, DeSOx).*
- *Αξιολόγηση διεργασιών μεμβρανών για το διαχωρισμό υδρογονανθράκων.*

- Αξιοποίηση βιομάζας και ανακυκλωμένων πλαστικών για τη παραγωγή καυσίμων/χημικών.
- Παραγωγή υδρογόνου για κελλία καυσίμων.

ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ

- Διεργασίες μεμβρανών: επεξεργασία νερού και υγρών αποβλήτων, επεξεργασία υγρών βρώσιμων προϊόντων, ειδικές βιομηχανικές διεργασίες.
- Διεργασίες πολυφασικών συστημάτων: διεργασίες υγρού/αερίου, διεργασίες υγρού/υγρού και στερεού/υγρού.
- Παρακολούθηση και επεξεργασία υγρών αποβλήτων.
- Ανάπτυξη μεθόδων για την αξιοποίηση και ανακύκλωση στερεών καυσίμων, βιομάζας, στερεών αποβλήτων και κυρίως των βιομηχανικών αποβλήτων.
- Ανάπτυξη τεχνολογιών αντιρύπανσης σε εγκαταστάσεις θερμικής επεξεργασίας στερεών αποβλήτων.
- Ανάπτυξη λογισμικού για τον έλεγχο της λειτουργίας εγκαταστάσεων επεξεργασίας υγρών αποβλήτων.

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΣΩΜΑΤΙΔΙΩΝ & ΠΡΟΗΓΜΕΝΩΝ ΥΛΙΚΩΝ

- Ανάπτυξη προηγμένων υλικών: ηλεκτρονικά κεραμικά/νοήμονα υλικά, κεραμικές μεμβράνες, καταλύτες, δομικά κεραμικά.
- Τεχνολογίες μικροσωματιδίων και κόνεων.
- Τεχνολογίες ελέγχου εκπομπών κινητήρων και καυστήρων βασισμένες σε καταλυτικές, λειτουργικά πορώδεις δομές και έξυπνα υποστρώματα.
- Τεχνολογίες σύνθεσης καταλυτικών νανο-σωματιδίων & επικαλύψεων με διεργασίες μηχανικής αντιδράσεων αερολυμάτων υψηλών θερμοκρασιών.
- Παραδοσιακές (κάυση) και καινοτόμες (βασισμένες στο υδρογόνο) τεχνολογίες κινητήρων και αυτοκίνησης.
- Προσομοίωση διεργασιών με τεχνικές υπολογιστικής ρευστοδυναμικής και δυναμικής διακριτών σωματιδίων.
- Ανάπτυξη εικονικού κέντρου προσομοίωσης διεργασιών κινητήρων εσωτερικής καύσης.
- Πραγματικοί και εικονικοί αισθητήρες νανοσωματιδίων για in-site/επιτόπια διαγνωστική.
- Διεργασίες καταβύθισης (precipitation) και διαλυτοποίησης στερεών: επικαθίσεις – λεπτές στιβάδες, διεργασίες ελεγχόμενης κρυστάλλωσης, προστασία μνημείων από ασβεστόλιθο.
- Ανάπτυξη καινοτόμων τεχνικών για την παραγωγή νέων υλικών.

3. ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΙΤΧΗΔ

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

1. ΕΕ/ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΑ

Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται ανταγωνιστικά προγράμματα από την Ευρωπαϊκή Ένωση όπως το BRITE, JOULE, AIR, ENVIRONMENT, DGXVII.

2. ΕΟΚ/ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΑ

Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται ανταγωνιστικά προγράμματα από τη ΓΓΕΤ όπως το ΕΠΕΤ I, ΕΠΕΤ II, STRIDE, VALOREN, ΕΠΑΝ κλπ.

3. ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Προγράμματα διμερούς συνεργασίας με βιομηχανίες

Πίνακας 3.1. Εισροές ΙΤΧΗΔ για τα έτη 2000-2003

	2000	2001	2002	2003
Τακτικός Προϋπολογισμός - Τ.Π. (ΜΕΥΡΟ)	768	769	769	743
Ανταγωνιστικά προγράμματα ΕΕ (ΜΕΥΡΟ)	1325	1731	2213	1959
Ανταγωνιστικά προγράμματα ΓΓΕΤ (ΜΕΥΡΟ)	237	183	102	1718
Βιομηχανίες και Οργανισμοί (ΜΕΥΡΟ)	954	1520	1470	1282
ΣΥΝΟΛΟ (ΚΕΥΡΟ)	3284	4203	4554	5702

---

4. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΙΤΧΗΔ

Η προβολή του ΙΤΧΗΔ με δημοσιεύσεις σε έγκριτα περιοδικά με κριτές και πρακτικά συνεδρίων αποτελεί σημαντική επιλογή των ερευνητών. Το δημοσιευμένο ερευνητικό έργο των επιμέρους ερευνητικών δραστηριοτήτων τεκμηριώνεται σε ξεχωριστά κεφάλαια της ετήσια έκθεσης. Συνοπτική περίληψη για το 2003 έχει ως εξής:

Πίνακας 4.1. Ερευνητικό Έργο ΙΤΧΗΔ 2003

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΕΡΓΟ	ΣΥΝΟΛΟ
Δημοσιεύσεις σε Διεθνή Επιστημονικά Περιοδικά	59
Ετεροαναφορές (Citations)	564
Δημοσιεύσεις σε Πρακτικά Διεθνών Συνεδρίων	43
Δημοσιεύσεις σε Πρακτικά Ελληνικών Συνεδρίων	44
Άλλες Παρουσιάσεις	17
Διπλώματα Ευρεσιτεχνίας / Βραβεία	10
Προβολή του Ινστιτούτου (<i>Invited Talks, Συμμετοχή σε Δίκτυα, Οργάνωση Συνεδρίων, Συμμετοχή σε διεθνείς οργανισμούς και διεθνείς συσκέψεις</i>)	32

---

5. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΙΤΧΗΔ

Η νέα οργανωτική και λειτουργική δομή του Ινστιτούτου βασίζεται στους ακόλουθους άξονες:

Καλύτερη αξιοποίηση του ερευνητικού και τεχνικού προσωπικού μέσω της **αναδιοργάνωσης και αλληλοσυμπλήρωσης** των ερευνητικών δραστηριοτήτων του Ινστιτούτου.

Δημιουργία κατάλληλων συνθηκών για τη μεγιστοποίηση της **συνέργειας και συνεργασίας** μεταξύ των ερευνητικών ομάδων και ερευνητών.

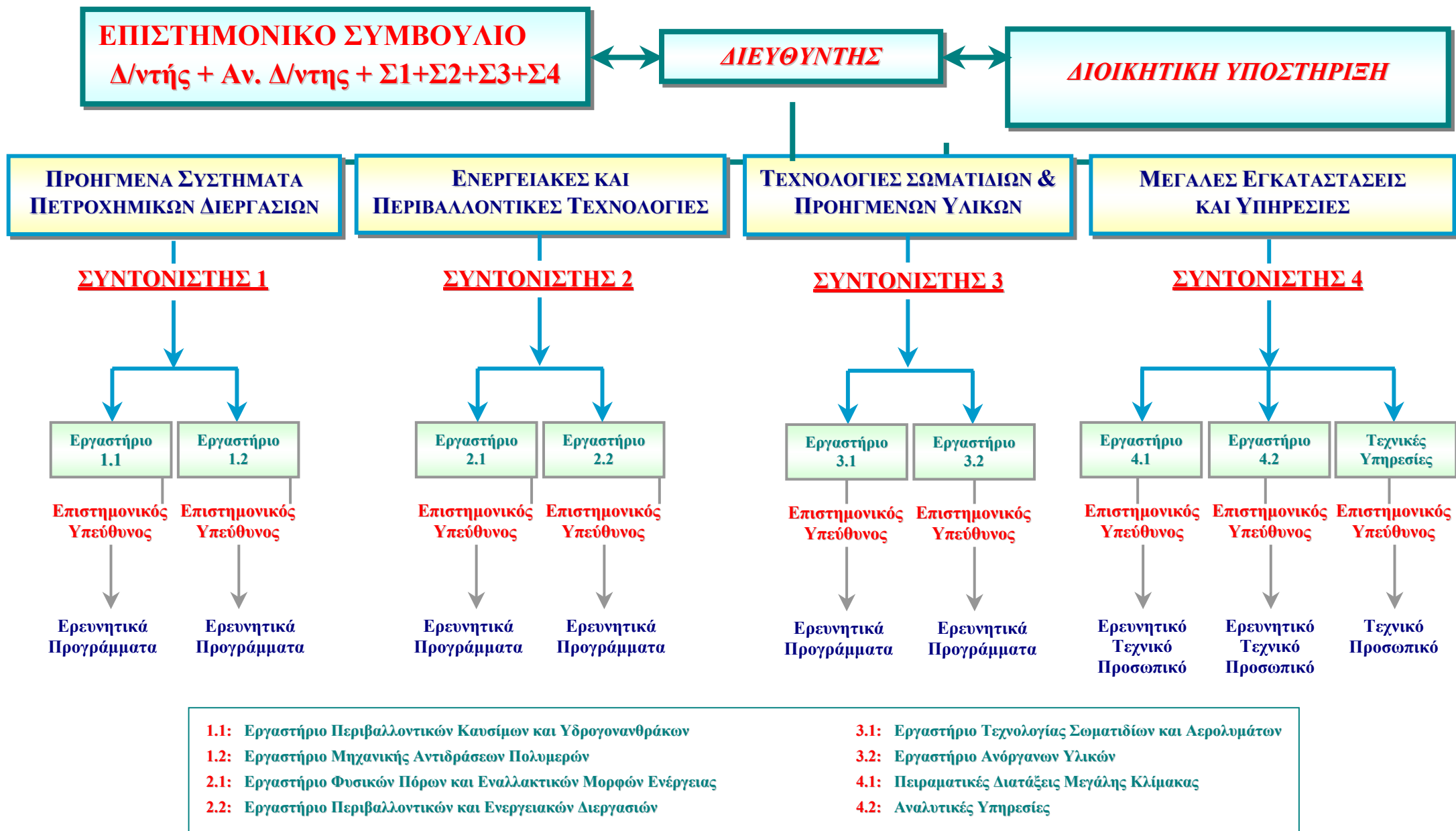
Προσέλκυση νέων ταλαντούχων ερευνητών με σκοπό την ενδυνάμωση των υπαρχόντων ερευνητικών δραστηριοτήτων ή/και την δημιουργία νέων ερευνητικών περιοχών.

Καθιέρωση **αντικειμενικών κριτηρίων αξιολόγησης** όλου του προσωπικού που υπηρετεί στο Ινστιτούτο.

Διασφάλιση της **επιστημονικής και τεχνολογικής αριστείας** στον Ευρωπαϊκό χώρο.

Στον Πίνακα 5.1 παρουσιάζεται η νέα οργανωτική δομή του ΙΤΧΗΔ, ενώ στο Πίνακα 5.2 παρουσιάζεται η αναλυτική κατάσταση του προσωπικού του ΙΤΧΗΔ για το έτος 2003.

Πίνακας 5.1: Οργανόγραμμα Ινστιτούτου Τεχνικής Χημικών Διεργασιών

Πίνακας 5.2: Προσωπικό ΙΤΧΗΔ 2003

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	ΟΡΓΑΝΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ	ΑΝΑΘΕΣΕΙΣ ΜΕΛΩΝ ΔΕΠ Ν.1514/85	ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΟΡΙΣΜ.ΧΡ. Ν.2109/94	ΑΝΑΘΕΣΕΙΣ ΕΡΓΟΥ ΠΥΣ 236/94	ΥΠΟΤΡΟΦΙΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ
Α. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ						
ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ(Ν.1514) σε βαθμίδες	11					11
ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ						
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟΙ (μέλη ΔΕΠ)		6				6
H.C.MOBILITY - AFFILIATED		3				3
ΣΥΝΟΛΟ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	13	9				22
Β. ΤΕΧΝΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ						
ΕΙΔΙΚΟΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ	2					2
ΕΙΔΙΚΟΙ ΤΕΧΝΙΚΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ (ΕΤΕ)	8		22	7		37
ΤΕΧΝΟΛΟΓΟΙ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ / ΤΕΙ	2		9	1		12
ΤΕΧΝΙΚΟΙ / ΔΕ	3		6			9
ΣΥΝΟΛΟ ΤΕΧΝΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	15		37	8		60
Γ. ΥΠΟΤΡΟΦΟΙ						
ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ Ν.1514					1	1
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ					35	35
ΥΠΟΤΡΟΦΟΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ					9	9
ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΟΙ ΦΟΙΤΗΤΕΣ					2	2
ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΤΡΟΦΙΩΝ					47	47
Δ. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ						
ΔΕΙ				1		1
ΤΕΙ	1			1		2
ΔΕ						
ΣΥΝΟΛΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ	1			2		3
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	29	9	37	10	47	132

---

6. ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ ΜΕ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥΣ ΚΑΙ ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΧΩΡΟ ΚΑΙ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

Όπως περιγράφηκε προηγουμένα, η συμμετοχή του ΙΤΧΗΔ σε προγράμματα της ΕΕ αποτελεί και την κύρια πηγή της χρηματοδότησής του. Το έτος 2003 η συμμετοχή στα κοινοτικά προγράμματα έχει δημιουργήσει συνεργασίες με 51 Πανεπιστήμια, 26 Ερευνητικά Κέντρα και 76 Βιομηχανίες της Ελλάδας και της Ευρώπης, που τεκμηριώνονται παρακάτω:

Συνεργασίες με Ερευνητικά Κέντρα

IIM-CSIC, Spanish Council for scientific research–Spain, Centre International de Recherche sur l’ Eau et l’ Environnement, Lyonnaise des Eaux-France, Centre International de Recherche Daniel Carasso, Groupe DANONE (CIRDC)-France, Centro de Invetigaciones Energéticas y Medioambientales (CIEMAT)-Spain, Groupment pour la Recherche sur les Exchangeurs Thermiques (GRETh)-France, Institut National de la Recherche Agronomique (INRA)-France, ΙΓΜΕ-Ελλάς, CNRS, Nancy-France, YTKEMISKA INSTITUTET- YKI, Institute for Surface Chemistry, Stockholm-Sweden, ΕΚΕΠΥ Α.Ε.-Ελλάς, CSIC-INCAR-Spain, CIRCE-Spain, CLAUSTHALER UMWELTTECHNIK-INSTITUT GmbH-Germany, ISTITUTO MOTORI, National Research Council of Italy-Italy, EC - JOINT RESEARCH CENTRE-The Netherlands, RISO Research Center-Denmark, IMM (Institut für Mikrotechnik Mainz-GmbH, ΕΚΕΦΕ «ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»-Ελλάς, Ε.Ι.ΧΗ.Μ.Υ.Θ., Πάτρα-Ελλάς, SINTEF SI, Oslo-Norway, VTT Institute, Espoo-Finland, LNETI-Portugal, METEA Research Center, Bari-Italy, DLR-Germany, Fundation LEIA, Centro de Desarrollo Tecnológico-Spain, Institute for Energiteknikk, IFE-Norway

Συνεργασίες με Πανεπιστήμια

ΕΥΡΩΠΗ:

Abo Akademi University-Finland, Centre for Process Systems Engineering, Imperial College-U.K., CNRS/LCPP.-France, Danish Technological University, Institute of Inorganic Chemistry-Denmark, Delft University of Technology, Institute of Industrial Catalysis- The Netherlands, Dresden University of Technology-Germany, École Centrale Paris (ECP/CRCA)-France, Ecole Polytechnique Federale de Lausanne, Institute of Chemical Engineering-Switzerland, Imperial College-UK, MONTANUNIVERSITAET LEOBEN-Christian Doppler-UK, Palermo University-Italy, Politecnico di Torino-Italy, Polytecnico Di Milano, Dipartimento di Chim Fis Appl, Milano-Italy, Queen’s University of Belfast-Ireland, T.U. Berlin-Germany, Techical University of Delft-The Netherlands, Technical University of Berlin-Germany, Technical University of Braunschweig-Germany, Technical University of Budapest-Hungary, Technical University of Denmark-Denmark, Technical University of Eindhoven-Holland, Technical University of Munchen-Germany, Technion-Israel, Ulm University-Germany, UN. DI NAPOLI “FREDERICO II” - Dept. Chem. Eng.-Italy, UNED - Department of Physics of Fluids and Combustion-Spain, Univ. of Stuttgart-Germany, Universidad del Pais Vasco-Spain, Universitat Politecnica de Catalunya-Spain, University College London-U.K., University of Cambridge, Department of Chemistry-UK, University of Castilla-La Mancha-Spain, University of Dortmund-Germany, University of Essen-Germany, University of Essex-UK, University of Leeds-UK, University of Liege-Belgium, University of Limerick, Environmental Research Centre-Ireland, University of Lund-Sweden, University of Manchester Institute of Science and Technology-U.K., University of Messina, Dipartimento Chimica Industriale-Italy, University of Montpellier II-France, University of Northumbria at Newcastle- Newcastle Photovoltaics Application Centre (UNN-NPAC)-UK,

University of Porto-Portugal, University of Prague, Inst. Of Petroleum Technology-Czech Republic, University of Reading, Chemistry Department-UK, University of Twente, Department of Chemical Technology-The Netherlands

ΕΛΛΑΔΑ:

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ε Μ Π-Αθήνα, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Πανεπιστήμιο Πάτρας

Συνεργασίες με Βιομηχανίες

Actini S.A.-France, AGBAR-Spain, AKZO NOBEL, Akzo Nobel-Holland, Alfa Laval Thermal AB-Sweden, Amerada Hess-UK, ATLANTIS, SA-Greece, AVESTA-Sweden, BASF Aktiengesellschaft-Germany, Belsim, S.A.-Belgium, Besel, S.A.-Spain, BMW, BOREALIS-Norway, BorsodChem Rt-Hungary, BP – AMOCO-USA, BP Solar-Great Britain, BP-Amoco- Great Britain-USA, CHEMICAL INDUSTRIES OF NORTHERN GREECE, SA-Thessaloniki, CIMADE SA-Spain, Danone-France, DEGUT S.A.-France, DINY, DSM-Holland, DSM-Netherlands, DuPont-Switzerland, Dyno-Norway, ELF ATOCHEM-France, ESTIA Consulting-Greece, EXXON INTERNATIONAL-Belgium, Fluent Europe, Ltd-England, Fortum Oi and Gas Oy-Finland, Goldschmidt AG-Germany, Grace GmbH-Germany, Guinness-Ireland, Helio Tech Aps-Denmark, Hellenic Petroleum/Aspropyrgos Refinery-Greece, HOECHST A.G.-Germany, Hyprotech Europe-Spain, Ille Fruits Ltd-France, Integrated Process Solution, S.A.-Denmark, IPCOS- The Netherlands, ISMC-Belgium, Johnson Matthey Technology Centre, Reading-UK, Johnson Matthey-UK, KOTHALIS, KTI, LHOIST-Belgium, Linnhoff March Co-U.K., Mekorot-Israel, Morris SA-Greece, MOTOR OIL-Κόρινθος, Neste Engineering Oy-Finland, OMV-Austria, PHILKERAM-Ελλάς, Phosphoric Fertilizers Industry-Greece, Process Systems Enterprise Ltd-U.K., PSE-UK, Repsol Petroleo S.A.-Spain, SENER Ingeniera y Sistemas S.A.- Spain, Solvay-Belgium, SOLVAY-Belgium, STATOIL, Sulzer Chemtech- Switzerland, Sulzer-Switzerland, TAJCO SA-Denmark, TETRAPAK-Sweden, UGINE, USINOR-France, VICARB S.A.-France, VICTREX-Great Britain, Volkswagen Research Centre, Wolfsburg-Germany, Walki Wisa Paper Mills-Finland, WoodChem Europe-Belgium, ECO CERAMICS-The Netherlands, ΕΚΟ-Θεσσαλονίκη, ΕΛΔΑ, Ασπόρυγος-Αττική, Ελληνικά Πετρέλαια Ασπόρυγος-Ελλάς

---

7. ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ - ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ

Η συμβολή του ΙΤΧΗΔ στην ενότητα αυτή για το έτος 2003 τεκμηριώνεται από τις παρακάτω συγκεκριμένες δράσεις

ΔΡΑΣΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ
Μεταδιδακτορικές υποτροφίες	2
Υποτροφίες εξειδίκευσης	9
Μεταπτυχιακές υποτροφίες	35
Προπτυχιακές υποτροφίες	2
Διδακτορικές διατριβές	2
Διπλωματικές εργασίες	27
Διδασκαλία, Επιμόρφωση, Ανταλλαγές	20